

Prof. dr hab. Barbara Gawda

Lublin, 1.08.2024

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Agnieszki Laskowskiej
pt. „Orientacja pozytywna a samoregulacja: pośrednicząca rola poczucia koherencji,
prężności i przekonania o własnej skuteczności”
napisanej pod kierunkiem promotora prof. dra hab. Piotra Olesia
oraz promotora pomocniczego dra hab. Tomasza Jankowskiego, prof. KUL**

Praca doktorska mgr Agnieszki Anny Laskowskiej podejmuje ważne zagadnienia relacji pomiędzy orientacją pozytywną a samoregulacją. Obszar badań należy do kluczowych zagadnień podejmowanych w psychologii pozytywnej. Oryginalnym i wartościowym zagadnieniem jest poszukiwanie związków pomiędzy aspektami osobowościowymi takimi jak orientacja pozytywna i sposobami regulowania zachowań. Praca została zrealizowana w obszarze psychologii osobowości, w szczególności w nurcie społeczno-poznawczym.

Kwestie formalne. Praca doktorska mgr Agnieszki Anny Laskowskiej liczy 192 strony włącznie z bibliografią i abstraktem. Składa się z 3 rozdziałów, w tym pierwszy z nich prezentuje opis kluczowych zmiennych stanowiących przedmiot badań, drugi to prezentacja wyników badań przeprowadzonych przez mgr Agnieszkę Laskowską, a trzeci zawiera dyskusję wyników badań. Struktura jest adekwatna do tematu i od strony formalnej recenzowana rozprawa w pełni spełnia standardy stawiane pracom doktorskim o charakterze empirycznym.

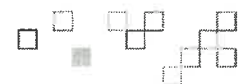
Rozdział teoretyczny zawiera charakterystykę kluczowych zagadnień będących przedmiotem pracy. Doktorantka omawia w nim aspekty pozytywnej orientacji nawiązując do nurtu psychologii pozytywnej, jej celów i podstawowych założeń wskazując tym samym

podstawę teoretyczną dla konceptu pozytywnej orientacji. Orientacja pozytywna według koncepcji Caprari i in. (2016) jest powiązana z szeregiem zachowań i kompetencji człowieka, co ma niebagatelne znaczenie dla jego dobrostanu. W tym rozdziale Doktorantka bardzo dobrze omawia samoocenę i jej związki z funkcjonowaniem człowieka. Kolejno przedmiotem opisu jest optymizm i dane na temat jego powiązań z samoregulacją. Koncept satysfakcji życiowej został powiązany przez Doktorantkę z orientacją pozytywną. Kolejno, prezentuje orientację pozytywną jako zmienną latentną, która jest swego rodzaju cechą adaptacyjną samooceny i dobrostanu oraz koreluje z różnymi zmiennymi jak pozytywny afekt, mniejszy negatywny afekt, lepsze relacje interpersonalne, większe wsparcie ze strony przyjaciół, czy niższy lęk. Doktorantka przytacza wiele różnych wyników badań z literatury przedmiotu pokazując nawet biologiczne podłoże takiej dyspozycji osobowościowej. A także jej związki ze zdrowiem somatycznym i psychicznym, jak i cechami osobowości Big Five.

Następnie bardzo dobrze został zaprezentowany koncept samoregulacji, który również jest powiązany z dobrostanem człowieka i wieloma obszarami jego funkcjonowania. Doktorantka omówiła psychologiczne modele samoregulacji takie jak np. teoria Carvera i Scheiera, model samokontroli, dążeń osobistych Emmons i inne. Na stronach 56 i 57 pojawia się opis metody dziennikowej jako służącej do analizy zdarzeń, odczuć i refleksji osób. Nie jest jasne, w jakim celu taka metoda została zaprezentowana w tym właśnie miejscu pracy. Doktorantka na to nie wskazuje, choć domyślam się, że jest to zapowiedź stosowanej przez nią metody w badaniach własnych.

Następny podrozdział prezentuje osobowościowe determinanty samoregulacji uwzględniając teoretyczne ujęcia takie jak Cybernetic Big Five Theory, KAPA i Personality System Interactions Theory (PSI). W kolejnych podrozdziałach Doktorantka charakteryzuje poczucie koherencji przywołując nie tylko definicje, ale i liczne badania nad tym konceptem. Następnie w podobny sposób przedstawia prężność i poczucie skuteczności własnej. Piąty podrozdział zawiera już prezentowane informacje na temat znaczenia cech osobowości w samoregulacji. Jest on swego rodzaju syntezą na temat relacji pomiędzy zmiennymi i pełni rolę modelu teoretycznego dla przeprowadzanych badań przez Doktorantkę.

Walory opracowania teoretycznego: uwzględnienie w rozprawie oryginalnego i skomplikowanego z punktu widzenia teorii zagadnienia, bardzo dobry przegląd literatury przedmiotu uwzględniający niezwykle bogatą literaturę przedmiotu, wartościowe syntetyczne ujęcie problematyki, klarowny i kompetentny opis poszczególnych zagadnień.

Rozdział II to prezentacja trzech autorskich badań. Każde badanie zostało poprzedzone opisem modelu, sformułowaniem problemów i hipotez badawczych, uzasadnieniem hipotez, precyzyjną operacjonalizacją zmiennych, wnikliwym opisem grup badanych osób oraz technik badawczych. Badania zostały zaprojektowane w sposób właściwy, odpowiednio zaplanowano poszczególne ich etapy i pomiar zmiennych. W pierwszym badaniu zastosowano 7 technik. Doktorantka przeprowadziła bardzo skrupulatną analizę statystyczną uwzględniającą modelowanie strukturalne. Prezentuje model obejmujący wszystkie wcześniej zaplanowane zmienne, włącznie z mediatorami pokazując rozmaite relacje pomiędzy nimi. Kluczowym ustaleniem jest tutaj to, że pozytywna orientacja jest dodatnio powiązana z samoregulacją, ale poprzez pośrednictwo prężności i koherencji. Wyniki zostały omówione w sposób bardzo kompetentny.

Drugie badanie dotyczy powiązań pomiędzy osobistymi dążeniami i pozytywną orientacją, tutaj zastosowano metodę dzienniczkową. Struktura tego podrozdziału jest podobna do poprzedniego, tzn. precyzyjnie uzasadniono hipotezy badawcze, opisano grupę badaną i zaprezentowano techniki. Zastosowano modelowanie strukturalne wykazując, że relacja pomiędzy samokontrolą jako cechą i realizacją osobistych dążeń jest pozytywna. Ponadto okazało się, że pozytywna orientacja przekłada się na dzienną samoregulację. Jednak efekt pozytywnej orientacji na codzienną samoregulację czy poprzez przekonanie o własnej skuteczności czy cechą samoregulacji nie jest istotny.

Na stronie 111 Doktorantka zaprezentowała opis badania nr 3 (tutaj pomyłka w numeracji, gdyż wskazuje nr 2). To badanie obejmowało wymiary osobowości Big Five. Opis jest kompetentny i ma zbliżony charakter do poprzednich. Również zbliżona jest metodologia; zastosowano modelowanie równań strukturalnych. Wykazano, że nie występuje istotny efekt związku pomiędzy pozytywną orientacją i samoregulacją przy włączeniu wymiarów osobowości takich jak Neurotyczność, Ekstrawersja i Sumienność.

Oznacza to, że włączenie tych trzech wymiarów osobowości znosi istotny efekt pozytywnej orientacji na samoregulację. Uzyskany rezultat jest bardzo interesujący i skłania do pochylenia się nad konstruktem teoretycznym pozytywnej orientacji.

Walory części empirycznej: bardzo dobry opis procedury badań, odpowiednio zaplanowane, zrealizowane i przeanalizowane badania własne, kompetentne i czytelne przedstawienie wyników, zastosowanie różnych zaawansowanych procedur badawczych (oprócz technik samoopisowych zastosowano metodę dzienniczkową) i statystycznych (modele równań strukturalnych, analizy mediacji), merytoryczne raportowanie wyników badań, wnikliwość statystyczna.

Rozdział III (znów pomyłka w numeracji, autorka wskazuje nr II) obejmuje **Dyskusję**. Doktorantka najpierw szczegółowo podsumowuje wyniki swoich badań, ustosunkowuje się do wyników odnośnie każdej z hipotez, wyjaśnia uzyskane dane odnosząc je również do danych z literatury przedmiotu. Czyni to w sposób kompetentny i merytoryczny. Orientacja pozytywna wyjaśnia samoregulację przy pośrednim udziale poczucia koherencji i prężności. Pozytywna orientacja przekłada się na codzienną samoregulację, jak i poczucie skuteczności własnej przekłada się na samoregulację, jednak poczucie skuteczności nie jest mediatorem w tej relacji. Cenne jest też to, że Doktorantka podeszła do kwestii relacji pomiędzy pozytywną orientacją i samoregulacją wykorzystując różne metody i w ten sposób ukazała, że niezależnie jak mierzymy te konstrukty relacja pomiędzy nimi pozostaje istotna. To, co zastanawia, to istnienie wielu dodatnich korelacji pomiędzy badanymi konstrukcjami. Można sformułować refleksję, czy nie jest tak, że te konstrukty częściowo się nakładają? Orientacja pozytywna w jakimś sensie się pokrywa z poczuciem własnej skuteczności i umiejętnościami samoregulacji, a samoregulacja/samokontrola z poczuciem skuteczności własnej. Jak się mają pojęcia pozytywnej samooceny do poczucia skuteczności własnej? Doktorantka zadaje takie pytania, zastanawia się nad strukturą orientacji pozytywnej, na ile obejmuje ona emocje, a na ile dyspozycje osobowościowe. Zwłaszcza, że badanie nr 3 pokazało interesujące relacje w sytuacji, gdy były brane pod uwagę wymiary Wielkiej Piątki. Doktorantkę charakteryzuje świadomość ograniczeń własnych badań, umiejętność podsumowywania i prowadzenia

krytycznej dyskusji w oparciu o merytoryczną literaturę przedmiotu. Warto podkreślić, że Doktorantka wykazała się również w tej części rozprawy doktorskiej znajomością bogatej i adekwatnej merytorycznie literatury przedmiotu. Literatura została bardzo dobrze dobrana.

Po Dyskusji Doktorantka wskazuje na ograniczenia swoich badań, a następnie na implikacje praktyczne. Część dotycząca implikacji praktycznych właściwie dotyczy przyszłych kierunków badania zmiennych, które były przedmiotem opracowania. Można w jakimś sensie uznać takie rozważania za implikacje praktyczne. Jednak wydaje się, że warto byłoby pochylić się nad faktycznymi praktycznymi implikacjami, np. w diagnozie psychologicznej, czy nad znaczeniem orientacji pozytywnej w obszarach psychologii pracy. Tutaj brakuje tego typu rozważań.

Ogólnie praca doktorska mgr Agnieszki Anny Laskowskiej posiada wiele pozytywnych stron, które zostały wymienione powyżej. W tym miejscu chciałabym zaakcentować, że odczuwam pewien niedosyt w zakresie krytycznego podejścia Doktorantki w odniesieniu do badanych przez nią konstruktów, w szczególności do konstruktu 'orientacja pozytywna' i praktycznego zastosowania otrzymanych rezultatów badania.

Podsumowanie

Zgodnie z ustawą o stopniach i tytule naukowym (14.03.2003) oraz z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce recenzent ma za zadanie wskazać czy recenzowana rozprawa doktorska spełnia nałożone przez ustawę wymagania, prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej oraz czy przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

Przedstawioną mi do recenzji pracę doktorską mgr Agnieszki Anny Laskowskiej pt. „Orientacja pozytywna a samoregulacja: pośrednicząca rola poczucia koherencji, prężności i przekonania o własnej skuteczności” oceniam bardzo pozytywnie. Rozprawa ta jest oryginalnym studium relacji pomiędzy orientacją pozytywną i samoregulacją z uwzględnieniem roli mediacyjnej poczucia skuteczności, koherencji i prężności. Praca jest

rozwiązaniem oryginalnego problemu badawczego i ma bardzo dużą wartość poznawczą. Praca doktorska mgr Agnieszki Laskowskiej prezentuje bardzo bogaty i wartościowy materiał na temat czynników warunkujących samoregulację. Jest to nowy i oryginalny aspekt badawczy w podjętej rozprawie.

Ponadto Pani mgr Agnieszka Anna Laskowska posiada bardzo bogatą ogólną wiedzę w dyscyplinie psychologia i umiejętność prowadzenia badań naukowych. Świadczą o tym sposób prowadzenia naukowego wywodu, kompetentne dyskutowanie rezultatów badań z literatury przedmiotu oraz własnych, jak i gruntowna znajomość koncepcji psychologicznych z zakresu psychologii osobowości i znajomość literatury przedmiotu.

W związku z powyższym stwierdzam, że rozprawa doktorska Pani mgr Agnieszki Anny Laskowskiej spełnia kryteria ustawowe i wnioskuję do Rady Instytutu Dyscypliny Psychologia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II o dopuszczenie mgr Agnieszki Anny Laskowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Signed by / Podpisano przez:

Barbara Urszula
Gawda
Uniwersytet Marii
Curie-Skłodowskiej w
Lublinie

Date / Data: 2024-08-01 19:20

